

Meiri mjólk

Góð aðsókn var á haustfundi Landssambands kúabænda sem haldnir voru viðs vegar um landið fyrir skemmstu enda viðfangsefni fundanna sú spennandi staða sem nú er í mjólkurframleiðslunni. Á fundunum hafa tækifæri til aukningar mjólkurframleiðslu verið bændum efst í huga og hvaða úrræði séu til að nýta þau. Staða kvótakerfisins var talsvert rædd og líkleg þróun á verði greiðslumarkis ásamt því að kynbóta-starfið og staða kúastofnsins bar talsvert á góma.

Ráðunautar RML sóttu þessa fundi til þess að taka þátt í umræðum um hvað gera mætti til að auka mjólkurframleiðslu næstu misserin. Ymislegt er hægt að gera til að ná því takmarki, sá mikli breytileiki sem er á afurðastigi kúbúa hérlendis sýnir það svo ekki verður um villst.

Þegar horft er til þess hvernig auka megi mjólkurframleiðslu er annars vegar um að ræða að bregðast við til skemmri tíma eins og mjólkuriðnaðurinn hefur óskað eftir og hins vegar til lengri tíma. Samkvæmt spám um neyslu á næstu tíu árum er ljóst að auka þarf framleiðslu mjólkur frá því sem nú er. Kúabændur eiga því engan annan valkost í stöðunni en að auka við framleiðsluna til þess að anna eftirspurn markaðarins.

Þegar horft er til skemmri tíma þarf að bregðast hratt við og þá kemur einkum tvennt til greina. Annars vegar er það að seinka förgun þeirra kúa sem nú þegar eru í framleiðslu og hins vegar að hækka afurðastigið með betri og markvissari fóðrun og jafnvel aðbúnaði. Hafi menn húsplass og aðstöðu er tiltölulega einfalt að seinka förgun þeirra gripa sem komnir eru að enda síns framleiðsluskeiðs. Skilyrði er að sjálfsögðu að viðkomandi gripir séu nægilega hraustir. Betri og markvissari fóðrun er eilítið meira átak og þar þarf líka að gæta hagkvæmnisjónarmiða. Það er ekki endilega rétta leiðin að stórauka kjarnfóðurgjöf því huga þarf að því hver gróffóðurgæðin eru og hvers konar kjarnfóður hentar best með viðkomandi gróffóðri. Þá þarf einnig að gæta að því að tilkostnaðurinn verði ekki meiri en tekjuaukningin þegar upp er staðið. Sem betur fer höfum við verkfæri í höndunum sem getur hjálpað okkur hvað þennan þátt snertir en það er fóðuráætlanagerð. Með vel unninni fóðuráætlun má ekki einungis auka mjólkurframleiðslu með aukinni nyt heldur einnig spara umtalsverðar fjárhæðir með betri og markvissari fóðrun sem tekur mið af þörfum gripanna.

Ef litið er til lengri tíma og þess hvernig auka má mjólkurframleiðslu til frambúðar og varanlega þurfum við að skoða hlutina í viðara samhengi. Á undanförmum áratugum hefur kúabúum og kúm í landinu fækkað verulega og nú er svo komið að mjólkurkúr eru í reynd orðnar of fáar. Í dag er staðan sú að burðaraldur við 1. burð er að jafnaði nálægt 29,5 mánuðum. Þetta þýðir í reynd að við eigum inni hálfan árgang sem mætti láta bera fyrr en raunin er í dag. Þannig mætti fjölga kúnum tímabundið og nýta þá auknu burðartíðni til þess að stækka stofninn varanlega. Til þess að svo megi verða þarf samstillt átak allra kúabænda í landinu.

Eitt af þeim atriðum sem horfa þarf til við aukningu mjólkurframleiðslu til lengri tíma er frjósemin en hún skiptir miklu máli varðandi afkomu búans og það magn mjólkur sem framleidd er á hverju ári. Ef bil milli burða verður of langt þýðir það lengri geldstöðu, færri fædda kálfa á hverja kú á ári og minni mjólk. Það er því brýnt að vanda vel til verka við beiðslisgreiningu, sæðingu og

Ráðgjöf fyrir kúabændur: FÓÐRUN HEFUR ÁHRIF

Með réttari fóðrun getur þú haft áhrif á nyt og efnainnihald mjólkurinnar. Val á kjarnfóðri skiptir höfuðmáli og til þess að vanda valið er mikilvægt að vita eiginleika gróffóðursins. Ráðunautar RML koma í heimsókn og taka sýni úr gróffóðrinu og senda í efnagreiningu. Í kjölfarið geta þeir ráðlagt þér hvaða kjarnfóður hentar með þínu gróffóðri til þess að ná fram þeim markmiðum sem þú setur í framleiðslunni.

FITA Í MJÓLK

Mikilvægasti þátturinn til að tryggja hátt fituinnihald í mjólk er fóðrun sem gefur gott vambarrjafnvægi. Það næst með réttu hlutfalli gróffóðurs og kjarnfóðurs og þegar rétt kjarnfóður er gefið með gróffóðrinu.

GRÓFFÓÐRIÐ SKIPTIR MIKLU MÁLI FYRIR FITUMYNDUN Í JÚGRI

Við niðurbrot á gróffóðri í vömb verða til ediksýra og smjörksýra sem eru notaðar í fitumyndun í júgri.

EIGINLEIKAR KJARNFÓÐURS SKIPTA MÁLI

Við niðurbrot á auðleystri sterkju í vömb verður til mikið af própionsýru sem er mikilvæg fyrir mjólkurpróteinframleiðslu en getur haft neikvæð áhrif á fituna.

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins 516 5000 - www.rml.is

fóðrun þannig að frjósemin sé sem allra mest.

Viða er pottur brotinn í uppeldi kvigna og allt of oft sér maður smáar og lítt þroskaðar fyrsta kálfs kvigur sem í raun eru ekki tilbúnar til þess að takast á við það verkefni að vera orðin mjólkukú. Oft er um að kenna of litilli uppeldisaðstöðu og rangri fóðrun. Margir hafa því brugðið á það ráð að láta kvigurnar bera heldur eldri en ella og ná þannig stórum og vel þroskuðum gripum við fyrsta burð. Vandinn er hins vegar oftast ekki sá að þá eru menn komnir með þrjá árganga í uppeldi í stað tveggja og þannig eykst vandinn fremur en hitt. Þrengsli í stíum verða mikil og það eru ekki ný vísindi að erfiðara er að fódra gripi í þrengslum en þar sem rúmgott er. Í raun verður til nokkurs konar vítahringur þar sem kvigurnar verða eldri og eldri til þess að ná nægum þroska og jafnframt aukast þrengslin. Í þessu sambandi eru til tvær leiðir. Í fyrsta lagi að bæta við uppeldisaðstöðuna með tilheyrandi kostnaði og í öðru lagi að láta kvigurnar bera yngri. Það útheimtir hins vegar góða og markvissa fóðrun strax frá fæðingu.

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins mun á næstunni hrinda af stað átaki í ráðgjöf til kúabænda með það að markmiði að auka framleiðslu mjólkur í landinu. Í fyrstu verður einkum horft til skemmri tíma og þess hvernig við getum aukið framleiðsluna strax í vetur en í kjölfarið verður horft til lengri tíma og þess hvernig auka megi mjólkurframleiðslu varanlega.

*Guðmundur Jóhannesson
Ráðunautur í nautgriparækt
hjá RML*